

?Rulfo, 'Páramo' en flames de còmic

Jordi Martí Font glossa la figura de l'escriptor Juan Rulfo arran de la publicació d'un còmic sobre la seva obra | «Una obra que torna a deixar ben clar que el còmic ha esdevingut un llenguatge artístic complet que és capaç de parlar de qualsevol tema des d'un punt de vista creatiu, imaginatiu i, alhora, intel·ligent, sense caure en la banalització» | «Pedro Páramo és una de les lectures a què torno cada uns quants anys, i no em pregunteu per què perquè cada cop que hi arribo sense buscar-lo ni preveure'l sé que hi sóc però no per què i el seu voltant és rodo i no té cantells»

Una de les il·lustracions de Felipe Camargo a 'Rulfo'

El 1996 vaig anar a Chiapas a participar en el primer Encuentro por la Humanidad y contra el Neoliberalismo, una trobada mundial de lluites i resistències al capitalisme neoliberal, bàsicament protagonitzada per això que en diuen occidentals i mexicans, que no sé si ho són o no però n'hi havia molts, perquè allò passava, precisament, a Mèxic.

L'estada va durar quatre setmanes, un mes, i la darrera d'elles la vam dedicar a fer turisme, sobretot per San Cristóbal de las Casas i Mèxic DF. La immensa metròpoli que teníem davant ens oferia inacabables oportunitats de veure un món desconegut en primera persona, no només com a espectadors sinó sobretot com a protagonistes, amunt i avall per l'espai no abastable. Pels carrers, places, mercats i espais immensos de la capital mexicana vam transitar sense parar. Cada dia era una nova aventura per als sentits: calor, olors, llum, espais, tactes... tot era excessiu sense cap mena de dubte.

Un dels dies que vam passar-hi, ens vam apropar a l'edifici de l'Òpera de Bellas Artes, un munt de marbre arremolinat seguint els desitjos de Porfirio Díaz, president de Mèxic, per commemorar els cent anys de la independència del país. Allí, a la biblioteca de l'edifici, excessiu i brut com una mala cosa aleshores, vaig comprar-me l'obra completa de Juan Rulfo, un dels autors d'aquests que et sonen molt però de qui mai no has llegit res de res. De Rulfo és fàcil llegir res o poc perquè quan comences a llegir-lo ja has acabat. Les seves obres són poques, poquíssimes, però la seva intensitat compensa la seva escassetat. De fet, la seva obra completa inclou dues obres centrals

(*Pedro Páramo*, de 1955, i *El llano en llamas*, de 1953) i altres de menors com *Un pedazo de noche*, únic fragment existent de la novel·la *El hijo del desaliento*; el conte *La vida no es muy seria en sus cosas*, de 1945; la novel·la *El gallo de oro*, publicada el 1980; i el conte *Talpa*.

La lectura de les seves obres, però sobretot de *Pedro Páramo* i *El llano en llamas* i entre aquestes dues, la primera, em va sobresaltar. Per primer cop em sembla que vaig entendre allò que alguns qualificaven com a «realisme màgic», tot i que sé que alguns crítics posen en dubte que Rulfo es pugui situar dins aquest corrent literari. Però era amb ell que la realitat, els somnis, la realitat paral·lela, el no sentit, esdevenien part de la realitat, literària en aquest cas. Des d'aleshores, *Pedro Páramo* és una de les lectures a què torno cada uns quants anys, i no em pregunteu per què perquè cada cop que hi arribo sense buscar-lo ni preveure'l sé que hi sóc però no per què i el seu voltant és rodo i no té cantells. Comala esdevé el lloc a on anar i on cal ser però on tot mai no és com semblava que seria. Comala, Juan Preciado, Susana San Juan...

La mort i la vida, ahora, sense distincions, un text que acomboia i et fa feliç en la seva lectura. És potser personal però tinc clar que és a la meva persona a qui ajuda la seva lectura i el lloc de Comala i, sense ganes de recomanar res a ningú, sí que us diré que si un dia no sabeu què fer perquè els camins no els veieu clars o no tan clars com pensàveu, feu-hi cap i segur que no arreglareu res, però segur també que el món esdevindrà més habitable, el món tot, el de la vida i el de la mort. I no és, malgrat ho semblava per aquesta explicació, un text amable.

Ara, m'ha tornat a arribar empès per una sèrie de circumstàncies curioses si més no. La setmana passada, amb el Marc vam fer cap al Saló del Còmic de Barcelona. Era dissabte i, tot i fer viatge amb decisió i ganes, acompanyats pel Ferran Aisa i la Mei Vidal i una pedregada de les que fan història, en arribar, tal com és lògic si no les has reservat, no hi havia entrades. No passava res, ens en vam anar a Norma Còmic a veure què hi trobàvem. I entre les mil i una novetats i els mil i un nou còmics, un em va trasbalsar just en veure-hi la portada. *Rulfo*, una obra de l'il·lustrador Felipe Camargo i l'escriptor Óscar Pantoja, una obra que torna a deixar ben clar que el còmic ha esdevingut un llenguatge artístic complet que és capaç de parlar de qualsevol tema des d'un punt de vista creatiu, imaginatiu i, ahora, intel·ligent, sense caure en la banalització. És clar que hi ha altres obres que no són així, però precisament per això, perquè el còmic ha esdevingut ja un dels llenguatges artístics i autònoms més importants dels darrers decennis a bona part d'aquest planeta, tot hi es encabit, allò prescindible i allò sublim.

Aquest no és el primer llibre que l'editorial Rey Naranjo dedica a algun autor referencial dins de la literatura espanyola i universal. *Gabo, memorias de una vida mágica* ja era això mateix, tot i que crec que no arriba a l'alçada de *Rulfo*, un autèntic còmic de referència si ens referim als llibres que inclouen text i il·lustracions i ahora tenen, i aconsegueixen, construir un món nou dins del nostre cap amb la seva lectura. Un món nou que, en el meu cas, reforça les idees, sensacions i pensaments que tenia sobre Juan Rulfo i en el de les persones que només s'apropin al còmic, prescindint de la resta de literatura, hi poden trobar bellesa capaç de viure per si sola però i, ahora, de potenciar temes i textos com els que Rulfo, Juan Rulfo, tractava a les seves obres. No tingueu por i entreu de cap en el còmic i, si encara avui penseu que aquest és un llenguatge creatiu fet només per passar l'estona o purament complementari, obriu *Rulfo* i ja direu, ja direu...